

С Т А Н О В И Щ Е

за дисертацията за дисертацията на докторантката в катедрата по нова и съвременна история на Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски” Надежда Иванова Янковска на тема „Съветският съюз и предизвикателствата пред световното комунистическо движение в периода 1953–1964 г.” за присъждане на образователната и научната степен „доктор по история”

от проф. д-р Искра Баева, преподавателка по съвременна история в Историческия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”

Тъй като не само съм научна ръководителка на Надежда Янковска, но и нейна преподавателка и научна ръководителка още от годините на следването, ще започна своето становище с кратко представяне на пътя, изминат от нея преди да стане докторантка през 2015 г., както и с оценка на начина, по който работеше през годините. Пътят на Надежда Янковска към историческото изследване не е пряк, тъй като тя първо е завършила училище по маркетинг, после Геолого-географския факултет, очевидно насочена към прагматични дейности, свързани с нашето съвремие, преди да се насочи своя интерес към нещо толкова далеч от прагматизма като миналото. Затова пък като студентка от задочната форма на обучение по история в нашия факултет тя веднага се открие със своето изключително желание да научи и знае повече и с интелектуалните си качества. След това тя продължи обучението си в магистърската програма към нашата катедра „Кризи, конфликти и дипломация в световната политика, XVI–XXI в.”, където за пръв път се

насочи към темата за комунистическото движение с магистърската си теза „Въпросът за глобалното значение на „секретния“ доклад на Никита Хрушчов”, защитена с отличие. При това положение желанието ѝ да продължи заниманията си с история в третата форма на обучение като докторантка беше очаквано и естествено. Както личи от резултата, изразен в предложената за защита дисертация, това решение е било правилно.

В годините на своята докторантура Надежда Янковска показва качества, които са изключително важни за всеки изследовател – неизкоренимо желание да проучва все нови и нови източници, да издирва нова литература, независимо от трудностите, свързани с глобалната проблематика, на която е посветила усилията си, упоритост в търсенето на възможности да достигне до „извора”, което в нейния случай беше свързано и с лично финансиране на пътуванията ѝ в Руската федерация.

Както днес виждаме, дисертацията на Надежда Янковска „Съветският съюз и предизвикателствата пред световното комунистическо движение в периода 1953–1964 г.” е разработена в структура от три глави и в рамките на внушителните 555 маш. стр. Сам по себе си този обем е достатъчно показателен, но обемът никога не е достатъчно условие за качеството на един научен труд. Истинските качества на дисертацията могат да се оценят само след като се прецени изборът на темата, извората и историографската ѝ основа, начинът, по който темата е разработена, анализът на историческия материал и изводите, до които е достигнал авторът (в случая авторката).

Темата на дисертацията на Надежда Янковска е посветена на проблем, към който историческата наука в България през последните две-три десетилетия напълно загуби интерес: проблемите, които предизвиква и пред които се изправя световното комунистическо движение, в резултат от резките

промени в съветската политика. Като се има предвид наистина глобалният характер на движението и избраният за дисертацията период – между смъртта на Йосиф Сталин и свалянето от власт на неговия наследник Никита Хрушчов, става ясно, че темата е много широка, което доведе и до обема ѝ. Същевременно обаче тя трудно би могла да бъде стеснена както като географски обхват, така и като хронология, тъй като десетилетието на Хрушчов е ясно обособено в световната история и трудно би могло да бъде разчленено, без да пострада историческият анализ, а промените само в европейското комунистическо движение са широко разработени.

Изворовата и историографската основа на дисертацията е много сериозна. За написването ѝ Надежда Янковска първо проучи българските архиви, основно от архива на БКП, но разбирайки тяхната недостатъчност направи всичко възможно да успее да работи и в руските архиви, окито са същностно важни за течата. Към това тя е добавила и документи от американски архиви, които в съвременната епоха станаха достъпни благодарение на интернет. Документалната основа е обогатена и с много публикувани документи, спомени на някои от основните действащи лица и над 190 изследвания.

Надежда Янковска е структурирала а своята дисертация, като първо е проследила глобалните политически процеси, развитието на Съветския съюз, конкретните проблеми в развитието на отделните страни и региони, за да стигне накрая и до отражението на тези процеси върху отделните комунистически партии, върху регионалното им развитие и върху световното комунистическо движение. Този подход отговаря на проблематиката на дисертацията.

И в трите глави на дисертацията си Надежда Янковска е подходила аналитично, с необходимото умение да осъществи историческо изследване.

Изводите, които е направила на края на всеки параграф и на всяка глава, отговарят на историческия материал и документи.

Работата има приносен характер, тъй като за пръв път е представено цялостното отражение върху световното комунистическо движение на най-важните промени, извършени в Съветския съюз след смъртта на Сталин. Авторката е проследила, разграничила и обяснила различните реакции: ентузиазъм, изненада, разочарование, сътресения, достигащи до опити за революции (Унгария – 1956 г.), както и по-малки и по-големи разцепления в комунистическото движение, най-голямото от които е осъществено от лидера на Китайската компартия Мао Дзъдун.

Авторефератът отговаря на структурата на дисертацията, в него са отразени най-важните моменти от изследването, както и неговите изводи. Надежда Янковска има четири статии, които популяризират части от дисертацията, а в подготовка и под печат има и други, макар и по странични въпроси, но косвено свързани с темата за международното комунистическо движение в десетилетието на съветския лидер Никита Хрушчов.

Дисертацията на Надежда Янковска изпълнява научните изисквания за такъв труд, авторката е реализирала поставените от самата нея цели. Положително впечатление парвят събраният и анализиран в дисертацията изворов материал, успешния опит на Надежда Янковска да формулира собствената позиция към изследванията на нейните предшественици и задълбочените изводи, до които е стигнала.

Дисертацията на Надежда Янковска демонстрира уменията на докторантката не само да осъществява мащабна събирателска работа в различни архиво- и книгохранилища, да прави обосновани изводи на основата на сериозен исторически анализ, но и да предлага свои позиции по толкова обширни и

разнообразни проблеми, каквито предлага съветската политика към световното комунистическо движение в повратното десетилетие от 1953 до 1964 г. Тези качества на докторантката, както и публикациите по изследваната тема ми дават основание убедено да гласувам на Надежда Янковска да бъде присъдена образователната и научната степен „доктор по история”.

29 март 2019 г.

проф. д-р Искра Баева